

FONDO D'ELX: LA CONTAMINACIÓ AMENAÇA AQUESTA ZONA HUMIDA

El valor ecològic serveix de ben poc

Les aigües absolutament contaminades del riu Segura amenacen l'ecosistema del Fondo d'Elx, al Baix Vinalopó, una zona humida única al sud del País Valencià que, amb vora 2.500 ha., té un futur compromès.

Conxa Álvarez Gracià

Al Fondo hi ha un dels principals hàbitats d'ocells aquàtics.

Les llacunes del Fondo, situades en els termes municipals de Crevillent i Elx (Baix Vinalopó) són el que queda d'una ampla zona de maresmes que ocupaven gran part de la depressió dels rius Segura-Vinalopó, reduïda progressivament pels aterraments fluvials i les transformacions agrícoles. Actualment, l'espai d'interès ecològic consta de dues llacunes reguladores del reg, tolls naturals, canyissers, jonqueres, etc. La zona rep les escorrilles de la serra de Crevillent i és alimentada per les sobres hídriques del riu Segura. Una àmplia xarxa d'assarbs desenvolupa la funció regularitzadora dels embassaments i distribueix les aigües per al reg. Des de la construcció dels embassaments s'assegura la continuïtat dels nivells d'aigua durant tot l'any, cosa que va incrementar notablement el valor ecològic de tota la zona en permetre el desenvolupament de la vegetació i de la fauna.

Actualment, el Fondo és un dels principals hàbitats d'ocells aquàtics del País Valencià i del conjunt de l'estat, fet que el féu mereixedor de ser inclòs en el projecte internacional MAR de 1962, que, a més, va ser ratificat en les sessions de la convenció internacional sobre Zones Humides i Ocells Aquàtics, de Ramsar (Iran) el 1971, com a àrea necessitada de protecció, reconeixent així el seu paper fonamental en la ruta migratòria de l'avifauna.

Aquestes llacunes del Fondo han començat a contaminar-se progressivament, a causa de les aigües que provenen del riu Segura (avui dia contaminat absolutament). Aquest fet, juntament amb la pressió cinegètica, la dessecació de les zones humides, les intervencions de tot tipus en el saladar que envolta les llacunes, el deteriorament del paisatge i la repressió del palmerar, comprometen la preservació dels valors ambientals de l'àrea.

La declaració per part de la Generalitat valenciana de Paratge Natural de tot aquest entorn el 12 de desembre de 1988, té ja moltes opinions contràries i, fins i tot, fa uns mesos es constituï a Alacant la Coordinadora d'afectats per la declaració de paratges naturals i zones humides que —bàsicament— agrupa la Federació de Comunitats de Llauredors i Ramaders i el col·lectiu de propietaris. Els promotors d'aquesta coordinadora asseguren que la creació del Paratge Natural, amb les condicions que estableix, posa en perill l'existència de la zona que es vol protegir, perquè totes les llacunes que integren el Fondo són artificials i es mantenen per bombament de les aigües.

La Comunidad de Riegos de Levante és la propietària del Fondo, que s'estén al llarg de 2.400 hectàrees, i agrupa al voltant de 20.000 llauradors que, ahora, es veuen afectats per les restriccions imposades en el text del decret, per allò que ells qualifiquen d'intervencionisme de l'administració en impedir el reg mitjançant el control dels nivells d'aigua, ja que durant els mesos de sequera (habituals en aquestes latituds), les seues collites podrien veure's afectades. A més, expressen la seua disconformitat que no s'hi autoritzen els conreus rotatius, canvis de conreu, els nous rompiments de la terra, etc. Dies abans d'aparèixer el decret de paratge natural, els propietaris de les zones humides van declarar que estarien disposats a deixar de regular el seu manteniment, fet que acabaria per assecar-les, amb el resultat de la desaparició de totes les espècies animals i vegetació que conformen aquest hàbitat excepcional.

En les al·legacions que s'han presentat al projecte per part de la Comunidad de Riegos, s'addueixen defectes de forma en l'exposició pública del projecte, ahora que s'acusa l'administració de no haver-hi presentat els estudis necessaris que justifiquen la raó del decret. Una altra de les consideracions exposades pels afectats fa referència a la «limitació del dret fonamental de la propietat», assenyalant que no queda contemplat en el text del decret cap dret a la indemnització per privar de béns i drets particulars per causa justificada d'interès social o utilitat pública. L'administració ha contestat aquestes al·legacions, remarcant que en el futur Pla rector quedaran prou clares les limitacions als usos possibles de la zona, assenyalant els casos on corresponguen indemnitzacions o compensacions pels drets que puguen ser vulnerats.

D'altra banda, la Comunidad ha interposat un recurs contra el decret de Paratge natural del Fondo davant l'Audiència Territorial de València.

Per al president d'aquesta entitat agrària, «l'administració té mitjans més que suficients per a crear parcs naturals sense haver d'intervenir en la propietat privada, ja que, en aquest cas, els agricultors hem fet grans inversions per a construir els pantans, gràcies als quals la vegetació i la fauna s'hi han desenvolupat fins arribar a posseir el valor ecològic que ara té».

A banda de l'aigua, la caça és una altra important font d'ingressos per als propietaris del Fondo, que temen que amb la intervenció de l'administració

Les aigües contaminades del riu Segura, un dels factors que amenacen el Fondo d'Elx.

es controlen les grans quantitats de diners que paguen els caçadors per una plaça, tema que ha alçat polèmica diverses vegades. Els caçadors no veuen amb massa alegria el decret, ja que se senten acusats de pressió cinegètica quan aquests estimen que són ells els que cuiden la fauna de la zona. En aquests sentit, argumenten que hi ha 140 espècies, de les quals ells només en poden caçar 11, que són repoblades abans de les dates d'obertura del vedat, durant dotze dies a l'any.

Hi ha qui assegura que darrere els moviments dels afectats —que estarien manipulats per una minoria—, hi ha la constant pressió urbanitzadora de sectors aliens als interessos agrícoles, que pretendria vèncer les limitacions a la construcció en la zona que ja existeixen i que ara es veuran reforçades amb la declaració de Paratge natural. A més, també hi ha qui planteja la possible instrumentalització política del tema, assenyalant com a prova clara la participació directa de persones pròximes al Partit Popular, inclòs un regidor popular de l'Ajuntament d'Elx.

Aquells que des d'un primer moment van fer pública la seua adhesió a la declaració de paratge natural, van ser els grups ecologistes i conservacionistes d'Elx i Crevillent. D'altra banda, els ajuntaments d'aquestes poblacions havien demanat ja fa anys, en sessió plenària, la declaració paisatgística del Fondo. Malgrat això, resulta paradoxal comprovar l'escàs interès que ha posat l'Ajuntament d'Elx en un altre tema relacionat amb el medi am-

bient, com és la zona d'Aigua Amarga, entre els termes municipals d'Alacant i Elx, i on els alcaldes de les dues ciutats han decidit no fer cap cas de l'estudi-informe que sobre la zona humida ha elaborat —per encàrrec dels dos ajuntaments— un grup de professors de la Universitat d'Alacant, on es rebutjava decididament tota possibilitat de construir-hi una urbanització de caràcter luxós, pel risc que entranyaria per als residents i perquè s'hi destruiria un espai obert de considerable valor ecològic i paisatgístic. És per aquest motiu que sorprèn l'actitud de l'Ajuntament d'Elx en el conflicte d'Aigua Amarga-Salinera catalana i el desmesurat interès demostrat en la declaració del Fondo com a paratge natural.

Tampoc no acaben d'estar massa convençuts del tot els ecologistes amb les condicions i els imperatius que fixa el decret del Fondo, ja que aquest podria tornar-se contra la finalitat per a la qual ha estat creada si tenim present la reacció dels afectats i les seues amenaces que, si es duïen a terme, danyarien irreversiblement algun d'aquests espais.

Al capdavant, tots els sectors i organismes implicats semblen voler la mateixa finalitat: la conservació del medi natural, i tots ells asseguren estar capacitats per a dur-lo a terme. Així les coses, sembla que no hauria d'existir cap conflicte, entre tots ells, si no és que l'oportunisme polític d'una banda, i els interessos pel control de l'aigua, de l'altra, són la raó, el motiu amagat, de tant d'*amor a la natura*. □